

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІАКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра правознавства

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
«Юридична аргументація»
на 2022-2023 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	2 курс, 3 семестр
Освітня програма/спеціалізація	«Право»
Спеціальність	081 Право
Галузь знань	08 Право
Ступінь вищої освіти	молодший бакалавр

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Орел Вікторія Анатоліївна

старший викладач кафедри правознавства

Контактний телефон	+38095-56-45-694
Електронна адреса	saloviktoriya@gmail.com
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна http://www.pravo.puet.edu.ua/stud.php он-лайн: електронною поштою, пн-пт з 10.00-17.00
Сторінка дистанційного курсу	

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Формування у майбутніх правників теоретичних знань та практичних навичок логічного мислення; вміння виявляти, розрізняти та використовувати юридичну аргументацію; виявляти логічні помилки у дискусіях
Тривалість	3 кредити ЄКТС/90 годин (лекції 18 год., семінарські заняття 30 год., самостійна робота 42 год.)
Форми та методи навчання	Лекції та практичні заняття в аудиторії, самостійна робота поза розкладом Методи навчання - викладення наукового і навчального мультимедійного матеріалу з основних розділів, тем навчальної дисципліни на лекційних заняттях в аудиторії; закріплення, систематизація та узагальнення теоретичних знань, що були отримані студентами під час лекційних занять, позааудиторного опрацювання рекомендованих джерел інформації та представлення результатів самостійної роботи в письмовій формі (навчальне (практичне) завдання), на семінарських/практичних заняттях та перед семінарських індивідуальних консультаціях; під час проведення інтелектуальних ігор, диспутів, дебатів, комунікативних тренінгів
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; тестування; поточна модульна робота Підсумковий контроль: ПМК (залік).
Базові знання	Наявність знань з риторики, юридичної деонтології.
Мова викладання	Українська.

Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
Загальні компетентності		
1.	Здатність до абстрактного й аналітичного, критичного мислення; здатність генерувати нові ідеї (ЗК 7).	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми. Оцінювати недоліки і переваги аргументів (ПРН 4).

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
2.	Здатність застосовувати знання на практиці у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях (ЗК 8).	Визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин (ПРН 1).
3.	Здатність знаходити творчі рішення або відповіді на чітко визначені та абстрактні проблеми на основі ідентифікації та застосування даних (ЗК 10).	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю (ПРН 5).
Фахові компетентності		
4.	Здатність до застосування норм матеріального і процесуального права при моделюванні правових ситуацій, окремих процедур (ФК 6).	Визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин (ПРН 1).
5.	Здатність вільно володіти юридичною термінологією, та основами юридичної техніки (ФК 8).	Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях (ПРН 15).
6.	Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції, здійснювати публічні виступи, брати участь у дискусіях з правових питань (ФК 10).	Володіти базовими навичками риторики. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло (ПРН 10).
7.	Здатність до логічного, критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності (ФК 12).	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки (ПРН 14).

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль 1. Теоретичні засади та поняттєвий інструментарій дослідження юридичної аргументації		
Тема 1. Вступ до теорії юридичної аргументації.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи	Опрацювати теоретичні питання для самостійного вивчення. Надайте інтерпретацію судження: «Право є формою суспільного буття, що виникає з конфлікту різних соціальних груп нерівної сили. Його мета встановити і підтримувати панування більш сильної групи над слабшою шляхом використання юридичних норм державною владою. Тому головне завдання права полягає в увічненні соціальної та економічної нерівності?».
Тема 2. Поняття та види юридичних аргументів.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	1. У творі Ч. Беккарія «Про злочини і покарання» знаходимо таке: «...щоб покарання не являлося насиллям одного або багатьох над окре мим громадянином, воно повинне обов'язково бути публічним, невідкла дним, необхідним, найменшим з усіх можливих за даних обставин, сумір ним злочину, встановленим у законах». На вашу думку, чи входять ці основоположення до складу юридичного аргументу? Якщо так, то через який його елемент? 2. Вкажіть і поясніть на прикладі основні особливості аргументації у межах кримінального процесу. 3. Сформулюйте загальне визначення аргументу, вкажіть його структуру і основні складові. 4. Перелічіть основні елементи юридичного аргументу за С. Тулміном. Наведіть приклад і поясніть його.
Тема 3. Типологія юридичної аргументації в традиціях правничих шкіл України та зарубіжжя.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Опрацювавши працю С. Тулміна «Застосування аргументів» випшіть матрицю, яка містить шість взаємопов'язаних компонентів для аналізу аргументів, наведіть власний приклад до кожної з них.

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Тема 4. Типові помилки в юридичній аргументації.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Ознайомившись із теорією прагма-діалектики Ф. ван Еемерена і Р. Гроотендорста, напишіть 10 правил прагма-діалектики.
Тема 5. Логічні операції при формулюванні запитань і відповідей.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	1. Наведіть власні приклади поняття (концепту), судження, умовиводу, складного міркування. 2. Користуючись екстом Конституції України, наведіть приклад мереологічного законом упрямого співвідношення між змістом і обсягом понять при практичному мисленні.
Тема 6. Доведення та спростування в системі юридичного мислення.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	1. Як співвідносяться поняття доказу, недопустимого доказу, резону і норми? 2. Яким основним вимогам повинен відповідати висновок експерта, щоб бути джерелом доказів юридичного аргументу? 3. Якою є логічна структура доведення? Наведіть власний приклад до кожної складової.
Тема 7. Паралогізми, софізми, парадокси та риторичні прийоми в юридичній аргументації.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	1. Який тип софістичних помилок допущений у висловлюваннях: 1.1. «Існують спогади: червоноармійці прийшли до архієрея та кажуть йому: «Знаєш, батько, ми походимо від мавпи». Архірей відповідає: «Щодо вас, то мені нічого про це не відомо, а про себе безумовно можу сказати, що моя мати була жінкою». 1.2. «Всі юристи знають закони». 1.3. «Голова болить – так то Ви з'їли чогось. Нога болить – та то Ви з'їли чогось. Вуха болить – та то Ви з'їли чогось». 1.5. Сергій Бухарін в статті «Про прийоми, що застосовуються фальсифікаторами історії» пише: «Всі розмови про пакт Молотова-Рібентропа і відповідальності СРСР за розв'язування другої світової війни наочний приклад вживання даного прийому помилкового доказу. Сучасні історики марно іронізують з приводу того, що головною «причиною Другої світової війни називається Версальський мир 1919 року?»
Модуль 2. Практичне застосування юридичної аргументації		
Тема 8. Аргументація у правотворчості.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; завдання самостійної роботи; поточна модульна робота	Відкрийте нормативно-правовий акт (на вибір студента) і охарактеризуйте його мотивувальну частину, з'ясуйте його відповідність соціальним факторам, логічним та мовним конструкціям.
Тема 9. Аргументація у правотлумаченні.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	1. Складіть таблицю «Основні способи тлумачення права та їх характеристика» (філологічного, логічного, системного, історичного, функційного, телеологічного, спеціально-юридичного та інших способів тлумачення у сучасних правових системах світу). 2. Опишіть процедуру правотлумачення судових прецедентів.
Тема 10. Аргументація у правозастосуванні.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Відкрийте нормативно-правовий акт (на вибір студента) і охарактеризуйте його в контексті аргументування основних вимог правомірності правозастосовного акту (законності, доцільності, обґрунтованості).
Тема 11. Правова аргументація у юридичній	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування;	Складіть таблицю за результатами здійсненого аналізу ЦПКУ, КПКУ, ГПКУ,

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
практиці України.	виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	КАСУ, Закону України «Про Регламент ВРУ» та інших джерел права, з точки зору фіксації в них положень щодо аргументації змісту та форми правових актів України; аналіз відповідних джерел права інших національних та міждержавних правових систем в контексті формалізації положень щодо аргументації та використання їх у юридичній практиці.
Тема 12. Сучасний стан та перспективи застосування юридичної аргументації в Україні.	Відвідування занять; обговорення теоретичних питань; тестування; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; завдання самостійної роботи	Здійснить аналіз наукових публікацій, доктринальних положень, пропозицій щодо удосконалення процесу аргументування у вітчизняній правотворчості, правотлумаченні, правозастосування.

Інформаційні джерела

1. Аарон Барак. Судейское усмотрение. Перевод с английского. Москва: Издательство НОРМА. 1999. 376 с.
2. Абрамович Р. М. Особливості судової аргументації при застосуванні принципу незворотності дії закону в часі в Україні. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 17–20.
3. Алексеев А.П. Аргументация. Познание. Общение. Москва: Издательство МГУ. 1991. 149 с.
4. Алексі Р. Теорія дискурсу і права людини / Р. Алексі // Філософія права і загальна теорія права; пер. з англ. С. І. Максимова, О. О. Уварової. 2013. № 1. С. 73–98.
5. Бандурка О. М., Тягло О. В. Юридична логіка: підручник. 2-е вид., переробл. і доповн. Х. : Золота миля, 2017. 216 с.
6. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации: Лингвистика. Теория коммуникации. Английский язык. К.: Киевский национальный ун-т им. Тараса Шевченко. 2003. 304 с.
7. Горохова І. В. Історія осмислення проблематики аргументації / І. В. Горохова // Гілея: науковий вісник. 2015. Вип. 95. С. 273-278. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_95_70.
8. Дудаш Т. Особливості аргументування рішень Європейського суду з прав людини (до характеристики методологічних підходів). Право України. Київ, 2017. № 4. С. 86–96.
9. Дудаш Т. Правова аргументація: стан та перспективи дослідження / Т. Дудаш // Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Вип. 62. С. 3–13. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2015_62_3.
10. Журбелюк Г.В. Правова аргументація в судочинстві України: до історії становлення / Г. В. Журбелюк // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 22-25. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2012_129_7.
11. Зверев Є. О. Проблеми юридичної аргументації при тлумаченні міжнародних договорів національними судами: основні підходи / Є. О. Зверев // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 25-28. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2012_129_8.
12. Кістяник В. І. Особливості аргументації в судах загальної юрисдикції. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2015. Т. 168. С. 52–55.
13. Кістяник В. І. Порівняльна характеристика судової аргументації в різних правових системах / В. І. Кістяник // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2014. Т. 155. С. 20-23. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2014_155_7.
14. Кістяник В.І. Вплив моделі правової аргументації Р. Дворкіна на судові рішення / В. І. Кістяник // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2013. Т. 144-145. С. 21-24. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2013_144-145_7.
15. Кістяник В.І. Правова аргументація: сучасні підходи до її розуміння в зарубіжних дослідженнях. Наукові записки НаУКМА. Том 129. Юридичні науки. 2012. С. 20- 22.
16. Козюбра М. І. Моделі (типи) юридичної аргументації. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 3 – 8. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2013_144-145_3.
17. Козюбра М. І. Теорія юридичної аргументації : становлення, стан та перспективи у вітчизняній юриспруденції / М. І. Козюбра // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 3–10.

18. Рабінович П. Правова аргументація (вихідні загальнотеоретичні характеристики) / П. Рабінович // Юрид. вісн. України. 2015. № 17–18. С. 22.
19. Рабінович П.М., Дудаш Т.І. Правова аргументація: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження. Вісник Національної академії правових наук України. № 2 (85). 2016. С. 8-20. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2016_2_3.
20. Савенко М. Д. Юридична аргументація в конституційному судовому процесі: методологічний аспект / М. Д. Савенко // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 11-16. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2012_129_4.
21. Сало В.А. Юридична аргументація в судовій практиці Стародавнього Риму / В. А. Сало // Науковий Вісник Міжнародного Гуманітарного Університету. Сер.: «Юриспруденція» / Міжнарод. гуманіт. ун-т. Одеса, 2018. Вип. 33. С. 22-24. Режим доступу: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc33/8.pdf>.
22. Сало В.А. Юридична аргументація та її структурні елементи / В. А. Сало // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Юридичні науки: зб. наук. пр./ Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2017. Випуск 4. Том 1. С. 33-37. Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/2017/pravo04/part_1/9.pdf.
23. Хворостянкіна А. В. Цінності в юридичній аргументації: особливості використання / А. В. Хворостянкіна // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2013. Т. 144-145. С. 8-12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2013_144-145_4.
24. Хворостянкіна А. В. Юридична аргументація в англо-саксонській та романо-германській правових сім'ях: методологічні засади порівняльного аналізу / А. В. Хворостянкіна // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 16-20. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2012_129_5.
25. Чорнобай О. Доведення (доказ) і спростування як види аргументації [Електронний ресурс] / О. Чорнобай // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2016. № 855. С. 264-273. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_855_43.
26. Чорнобай О. Л. Аргументативна практика в юридичній діяльності : наукова проблема й можливості її вирішення. Юридична наука. 2015. № 8. С. 15–19. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2015_8_4.
27. Щербина О. Щодо розуміння сутності логічного аналізу юридичної аргументації / О. Щербина // *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2015. Vol. 2, Iss. 4. С. 168-172. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2015_2_4_26.
28. Щербина О. Ю. До питання про розуміння аргументації у логіко-юридичних дослідженнях / О. Ю. Щербина // Гуманітарні студії. 2014. Вип. 21. С. 45-53. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gums_2014_21_8.
29. Юридична аргументація. Логічні дослідження : колектив. моногр. [Б. м.]: Вид. Іванченко І. С., 2012. 210 с. Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1493/1/Jr_Argum_2012.pdf.
30. Юридична аргументація. Логічні дослідження: монографія. За загальною редакцією О.М. Юркевич. 2-ге видання, перероблене та доповнене. Харків: Право. 2015. 336 с.
31. Alexy R. A Theory of Legal Argumentation. The Theory of Rational Discourse as Theory of Legal Justification / R. Alexy ; Translated by R. Adler and N. MacCormick. Oxford : Clarendon Press, 1989. 323 p.
32. Bermejo-Luque L. Giving Reasons. A Linguistic-Pragmatic Approach to Argumentation Theory / L. Bermejo-Luque. Argumentation Library. №20. Dordrecht Heidelberg London New York : Springer. 2011. 220 p.
33. Siltala R. Law, Truth, and Reason. A Treatise on Legal Argumentation / Raimo Siltala. Law and Philosophy Library. Vol. 79. Springer Science+Business Media B . V ., 2011. 307 p.
34. Van Eemeren F. H. Handbook of Argumentation Theory / Frans H. van Eemeren, Bart Garssen, Erik C. W. Krabbe, A. Francisca Snoeck Henkemans, Bart Verheij, Jean H. M. Wagemans. Dordrecht: Springer Science+Business Media, 2014. 991 p.
35. Yan Lu. Study on Occurrence of Legal Argumentation / Lu Yan // *Asian Social Science*. 2011. Vol. 7, № 6. P. 190–193.
36. MacCormick N. Rhetoric and the Rule of Law. A Theory of Legal Reasoning / Neil MacCormick. Oxford : University Press, 2005. 287 p.

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Пакет програмних продуктів Microsoft Office.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

- Політика щодо термінів виконання та перескладання: завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: студенти мають свідомо дотримуватися «Положення про академічну

добročесність» (http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pro_akademichnu_dobročesnist_2020.pdf); списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

- Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.
- Політика зарахування результатів неформальної освіти: <http://puet.edu.ua/uk/neformalna-osvita>; Положення про зарахування результатів неформальної освіти.

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-7): обговорення теоретичного питання на семінарському занятті (12 балів); тестування (- балів); виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи (12 балів); поточна модульна робота (10 балів)	65
Модуль 2 (теми 8-12): обговорення теоретичного питання на семінарському занятті (5 балів); тестування (- балів); виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи (5 балів); поточна модульна робота (6 балів)	35
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни